

**ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ
ΤΟΥ ΠΑΓΚΥΠΡΙΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΞΕΝΟΔΟΧΩΝ
ΘΑΝΟΥ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗ**

**45th CYPRUS HOTEL SUMMIT & EXHIBITION
Παρασκευή 23 Φεβρουαρίου 2024**

EMBRACING THE NEW NORMAL

Με ιδιαίτερη χαρά σας καλωσορίζω στη μεγαλύτερη ετήσια σύναξη της ξενοδοχειακής βιομηχανίας. Σε ένα συνέδριο-ορόσημο, που εξετάζει διαχρονικά τις προκλήσεις, τις τάσεις και τις προοπτικές στον τομέα της φιλοξενίας.

Το τεσσαρακοστό πέμπτο Cyprus Hotel Summit and Exhibition, έχει και φέτος βαρύνουσα σημασία, καθώς οι ισχυρές πιέσεις από την έντονη αστάθεια που κυριαρχεί στην παγκόσμια πολιτική, στις αγορές και στις διεθνείς σχέσεις, συνεχίζουν να δοκιμάζουν τις αντοχές του τομέα μας.

Σήμερα, η κορυφαία πρόκληση που έχουμε ενώπιον μας είναι η γεωπολιτική ένταση στη Μέση Ανατολή, όπως και η συνεχιζόμενη στρατιωτική σύρραξη στην Ουκρανία. Όσο οι μάχες συνεχίζονται, τόσο οι επιπτώσεις θα αφήνουν έντονα το αποτύπωμά τους στις τουριστικές ροές προς τη χώρα μας, καθώς μετά τη ρωσική αγορά υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να χάσουμε διαδοχικά τη δεύτερη μεγαλύτερη αγορά μας, αυτή του Ισραήλ.

Την ίδια στιγμή, έχουμε να αντιμετωπίσουμε επίσης, σημαντικά θέματα όπως το εργατικό, το ενεργειακό, τα υψηλά επιτόκια, την κλιματική αλλαγή και τη ψηφιακή μετάβαση.

Ανάλογες συνθήκες αντιμετωπίσαμε και το 2023, καταφέραμε όμως να βρούμε τις λύσεις με τις τουριστικές ροές να πλησιάζουν τα επίπεδα του 2019, χρονιάς ρεκόρ, για τον κυπριακό τουρισμό. Αφίξεις ωστόσο, που δεν μπορούν να μεταφραστούν μία προς μία σε πληρότητα ξενοδοχείων, καθώς υπήρχε σημαντική απώλεια τουριστών προς στις κατεχόμενες περιοχές και στα μη αδειοδοτημένα καταλύματα που αφορούν την βραχυπρόθεσμη ενοικίαση.

Όσον αφορά τα έσοδα του 2023, ξεπέρασαν αυτά του 2019 κάτι που οφείλεται κυρίως στις υψηλές πληθωριστικές πιέσεις που επικράτησαν κατά τη διάρκεια του χρόνου. Τα έσοδα ως οικονομικός δείκτης είναι θετικά, ως κερδοφορία των επιχειρήσεων όμως δεν πρέπει να μας αφήνει ικανοποιημένους, καθώς είναι δυσανάλογη και χαμηλότερη από το 2022 και το 2019. Αυτό οφείλεται στα αυξημένα έξοδα, τα οποία έχουν πολλαπλασιαστεί, αλλά και στα υψηλά επιτόκια.

Αν πρέπει όμως, να κρατήσουμε κάτι από το 2023, είναι η ισχυρή ανθεκτικότητα του κυπριακού τουρισμού, ιδιαίτερα σε μία εποχή όπου οι κρίσεις έχουν γίνει η κανονικότητά μας.

Αυτό καλούμαστε να κάνουμε και τώρα. Να προσαρμοστούμε στις μεταβαλλόμενες εξελίξεις, και με θάρρος και αισιοδοξία να αντιμετωπίσουμε την κάθε πρόκληση ως μία μοναδική ευκαιρία. Αρχικά, σε συνεργασία πάντα με το Υφυπουργείο Τουρισμού και την Hermes να εντείνουμε τις προσπάθειές μας για προώθηση του κυπριακού τουρισμού με στόχο να καλύψουμε σε σημαντικό βαθμό τις απώλειες που θα

προκύψουν στις αφίξεις από το Ισραήλ. Η στρατηγική μας έχει στραφεί σε παραδοσιακές αγορές, όπως η Βρετανική, αλλά και σε αγορές που τα τελευταία χρόνια έχουν επιδείξει θετικές τάσεις, αυτές της Πολωνίας, της Γαλλίας, αλλά και της Γερμανίας.

Στο δρόμο μας ωστόσο, βρίσκονται και διαχρονικά ζητήματα που πρέπει να ξεπεράσουμε, όπως το εργατικό. Ένα πρόβλημα που δεν είναι μόνο κυπριακό, αλλά πανευρωπαϊκό, ίσως και παγκόσμιο. Στο εξωτερικό αρκετές χώρες προχώρησαν ήδη σε εφαρμογή πολιτικών και στρατηγικών, προς άμβλυνση του ζητήματος, δίνοντας τεράστιες ευελιξίες και χαλαρώσεις στην εισαγωγή εξειδικευμένου και ανειδίκευτου ξένου ανθρώπινου δυναμικού από τρίτες χώρες. Μια λύση που σήμερα αποτελεί μονόδρομο και έχει υιοθετηθεί από την Κυβέρνηση, μετά από εισήγησή μας.

Δεν πρέπει όμως να μείνουμε μόνο στις εξαγγελίες. Εάν δεν «τρέξουν» γρήγορα οι διαδικασίες για το προσωπικό που θα στελεχώσει τα ξενοδοχεία μας τη νέα σεζόν, τότε αρκετά από αυτά θα υπολειπθούν με τις συνέπειες να πλήττουν τα έσοδα του 2024, τις προσφερόμενες υπηρεσίες και κατ' επέκταση το μακροχρόνιο ανταγωνισμό μας. Η έγκαιρη άφιξη των εργαζομένων από τρίτες χώρες στην Κύπρο είναι ιδιαίτερης σημασίας, καθώς θα πρέπει να αφομοιωθούν και να ταυτιστούν με την Κύπρο, ώστε να μην είναι μόνο διεκπεραιωτές εργασιών, αλλά και γνώστες της περιοχής και καλοί σύμβουλοι και ξεναγοί στους τουρίστες που θα εξυπηρετούν.

Το εργασιακό ωστόσο, δεν είναι ένα ζήτημα που θα λυθεί με πρόσκαιρες λύσεις. Χρειάζεται να θέσουμε το θέμα σε γερά θεμέλια και με σωστή στρατηγική και πρακτικές να δημιουργήσουμε τις προϋποθέσεις αυτές, που στο μέλλον θα καταστήσουν ελκυστική τη ξενοδοχειακή βιομηχανία στους κύπριους. Θεωρούμε πως σε συνεργασία με την Κυβέρνηση και το Υπουργείο Παιδείας θα πρέπει να προχωρήσουμε σε μία έρευνα, όπου θα εξετάσει τις ελλείψεις σε ανθρώπινο δυναμικό στον τομέα μας με απόλυτους αριθμούς και ειδικότητες.

Τα πολύτιμα αποτελέσματα της έρευνας θα μας επιτρέψουν να τοποθετήσουμε υλοποιήσιμους και ακριβέστερους στόχους. Από την πλευρά του, το Υπουργείου Παιδείας θα καταφέρει να κατευθύνει τους νέους σε ειδικότητες και επαγγέλματα του ξενοδοχειακού τομέα που υπάρχει μεγαλύτερη ανάγκη και προοπτικές. Την ίδια στιγμή, θα βοηθήσουν και εμάς στην προσπάθειά μας για άντληση και reskilling εργαζομένων από κορεσμένους τομείς της οικονομίας που είναι υπερπλήρεις, όπως επίσης και στο upskilling εργαζόμενων που εργάζονται στον τομέα μας, και θα απελευθερωθούν με την ενσωμάτωση της τεχνολογίας και της τεχνητής νοημοσύνης στις διαδικασίες των ξενοδοχείων.

Ως ΠΑΣΥΞΕ όμως δεν μένουμε αμέτοχοι στις εξελίξεις. Έχουμε ισχυρή πίστη στο κυπριακό εργατικό δυναμικό, για αυτό και επενδύουμε σε δράσεις που μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα θα προσελκύσουν τους συμπατριώτες μας να εργαστούν στη ξενοδοχειακή βιομηχανία. Στο πλαίσιο αυτό, μέσα από τη διασύνδεσή μας με την εκπαίδευση επιδιώκουμε να μεταφέρουμε το μήνυμα πως ο τουρισμός είναι ένας τομέας που καλύπτει ένα ευρύ φάσμα επαγγελματών, με σημαντικές ευκαιρίες και προοπτικές.

Στην κατεύθυνση αυτή υλοποιείται το «Φιλοξενία μου» το οποίο στοχεύει στην επαφή των μαθητών του δημοτικού, με τις έννοιες της φιλοξενίας, της αποδοχής της διαφορετικότητας, της επιχειρηματικής ανάπτυξης, καθώς και σε μια πρώτη γνωριμία με τα επαγγέλματα του τομέα. Ένα καινοτόμο πρόγραμμα που σχεδιάστηκε και δόθηκε σε εμάς, από το αδελφοποιημένο Ξενοδοχειακό

Επιμελητήριο της Ελλάδας, με το οποίο έχουμε διαχρονικούς δεσμούς και μας συνδέουν ισχυρές αξίες. Με αφορμή τη σημερινή παρουσία του Προέδρου του ΞΕΕ Αλέξανδρου Βασιλικού, θα ήθελα να τον ευχαριστήσω ξανά, τόσο για το πρόγραμμά «Φιλοξενία μου, όσο και για τη σημαντική συνεργασία που έχουμε σε όλα τα επίπεδα.

Κυρίες και κύριοι,

Με την ευκαιρία που μου δίνεται σήμερα, θα ήθελα να σταθώ και σε ένα ακόμα σημαντικό θέμα, που θεωρώ πως δεν λαμβάνει την απαραίτητη προσοχή και δημοσιότητα. Αυτό των τουριστικών αφίξεων που διαρρέουν στις κατεχόμενες περιοχές μας. Σε έρευνα του 2019, οι τουρίστες που έφταναν στα αεροδρόμια της χώρας μας και περνούσαν τα οδοφράγματα για τις διακοπές τους άγγιζαν το 4% των συνολικών αφίξεων. Σύμφωνα με τις σημερινές εκτιμήσεις μας το ποσοστό αυτό έχει διπλασιαστεί. Το ζήτημα είναι πρωτίστως ηθικό, καθώς κάποιοι σφετερίζονται τα ξενοδοχεία και τις περιουσίες των Ελληνοκυπρίων. Πέραν όμως, της ευαίσθητης υφής του προβλήματος, υπάρχει και αθέμιτος ανταγωνισμός καθώς τα παράνομα ξενοδοχεία, λειτουργούν χωρίς να πληρούν τις κοστοβόρες πιστοποιήσεις και απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χωρίς να λογοδοτούν στην Κυπριακή Δημοκρατία, αλλά και με κατά πολύ πιο χαμηλότερα κόστη. Αυτό δημιουργεί αναπόφευκτα, ένα τεράστιο κενό στα έσοδα του τουρισμού, που αν δεν το περιορίσουμε άμεσα, θα γιγαντωθεί με ανυπολόγιστες ζημιές για τον τομέα μας αλλά και για την κυπριακή οικονομία.

Στην κατηγορία αυτή, μπορούμε να εντάξουμε και τα μη αδειούχα καταλύματα βραχυπρόθεσμης ενοικίασης. Χωρίς να πληρώνουν φόρους και τέλη στο κράτος, και χωρίς να πληρούν τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας στο χρήστη, λειτουργούν με χαμηλότερο κόστος, ενισχύοντας έτσι τον αθέμιτο ανταγωνισμό. Επιπλέον, η συνεχιζόμενη αύξησή τους εντείνει το πρόβλημα ενοικίασης στα νεαρά ζευγάρια. Η μειωμένη διάθεση διαμερισμάτων σε σχέση με την αυξημένη ζήτηση εκτοξεύουν τα ενοίκια στα ύψη, κάνοντας τη στέγη προνόμιο των λίγων. Το κοινωνικό αυτό θέμα έχει πάρει διαστάσεις διεθνώς με σημαντικές πόλεις όπως η Νέα Υόρκη να λαμβάνουν αυστηρά μέτρα για περιορισμό των καταλυμάτων βραχυπρόθεσμης ενοικίασης.

Αναμφίβολα, ο δρόμος που έχουμε να διανύσουμε είναι μακρύς. Ως ΠΑΣΥΞΕ όμως, έχουμε ισχυρή πίστη πως μπορούν να βρεθούν οι κατάλληλες λύσεις, ώστε να αποχωριστούμε τα βαρίδια που επηρεάζουν τον κυπριακό τουρισμό, ή τουλάχιστον να περιοριστούν και να μην διαιωνίζονται.

Καταληκτικά, θα ήθελα να αναφερθώ στην επόμενη μέρα του τομέα μας. Το τοπίο της φιλοξενίας εξελίσσεται ραγδαία, επηρεαζόμενο από την τεχνολογία, και τις μεταβαλλόμενες προτιμήσεις των καταναλωτών. Στο πλαίσιο αυτό, αναγνωρίζουμε πως είναι ζωτικής σημασίας να προσαρμοστούμε στις εξελίξεις αυτές, να καινοτομήσουμε και να υιοθετήσουμε βιώσιμες πρακτικές. Εξάλλου όλοι ονειρευόμαστε ένα κόσμο πιο ευαίσθητο στο περιβάλλον και πιο τεχνολογικά ανεπτυγμένο.

Η μετάβασή μας στη βιώσιμη ανάπτυξη και τη ψηφιακή εποχή θα διασφαλίσει τη συνεχή επιτυχία και ανάπτυξη του κλάδου μας, αυτή όμως πρέπει να γίνει με σταθερά βήματα και όχι με τυμπανοκρουσίες και υπερβολικό ενθουσιασμό. Με στόχους οικονομικά εφικτούς που δεν θα διαταράξουν τη σταθερότητα των επιχειρήσεων.

Είμαστε μία βιομηχανία, που αποτελείται κατά κύριο λόγο από υποδομές που αναπτύχθηκαν τη δεκαετία του 80'. Εγκαταστάσεις, που απαιτούν εκατοντάδες εκατομμύρια ευρώ για να αναβαθμιστούν και καταστούν αυτόνομα ενεργειακές και με υψηλή τεχνολογία.

Το κόστος για την ανάπτυξη αυτή είναι τεράστιο και δεν μπορεί να το απορροφήσει από μόνη της η βιομηχανία μας, αλλά ούτε και να το μετακυλήσει στους πελάτες καθώς αυτό θα ήταν καταστροφικό για την ανταγωνιστικότητά μας. Εξάλλου δεν πρέπει να ξεχνάμε πως είμαστε ο πιο απομακρυσμένος Μεσογειακός προορισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις αγορές που στοχεύουμε, σε σχέση πάντα με τους ανταγωνιστές μας, κάτι που αυξάνει δραματικά την τιμή των αεροπορικών εισιτηρίων προς και από την Κύπρο. Είναι για αυτό, που το κράτος θα πρέπει να σταθεί αρωγός στο αύριο του ξενοδοχειακού τομέα, μέσα από κίνητρα και χρηματοδοτήσεις που θα ενισχύσουν τις προσπάθειές μας.

Τα μέλη μας είναι πρόθυμα και αποφασισμένα να επενδύσουν στην επόμενη μέρα, αυτό όμως πρέπει να γίνει θέτοντας σωστούς και υλοποιήσιμους στόχους. Ως ΠΑΣΥΞΕ θεωρούμε πως για αρχή πρέπει να γίνει μία έρευνα που θα εξετάσει την παρούσα κατάσταση των ξενοδοχειακών υποδομών, όπως επίσης το κόστος και το χρόνο που θα χρειαστούν μέχρι την αναβάθμισή τους.

Από την πλευρά μας, θα συνεχίσουμε να προσαρμόζουμε και να βελτιώνουμε το προϊόν μας στις ανάγκες των πελάτων μας, διατηρώντας πάντα τις αξίες της κυπριακής φιλοξενίας. Όπως θα συνεχίσουμε και ως ΠΑΣΥΞΕ, να μεταφέρουμε τις ανησυχίες και τις σκέψεις των μελών μας στα κέντρα αποφάσεων σε Κύπρο και εξωτερικό. Να διεκδικούμε αυτά που μας ανήκουν για το καλό του τουρισμού και της κυπριακής οικονομίας.

Μαζί μπορούμε, να ξεπεράσουμε ακόμα μία κρίση και να θέσουμε τις προϋποθέσεις για ακόμη καλύτερες μέρες στον τομέα μας.

Ευχαριστώ.

***